ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 28ης Ιανουαρίου 1999 *

Στην υπόθεση C-181/96,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Georg Wilkens

και

Landwirtschaftskammer Hannover,

παρεμβαίνοντος του **Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht,**

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1991 (ΕΕ L 150, σ. 35),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. Hirsch (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini και R. Schintgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο G. Wilkens, εκπροσωπούμενος από τον Frank Schulze, δικηγόρο Münster,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από τον Jan-Peter Hix, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τον Klaus-Dieter Borchardt, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του G. Wilkens, εκπροσωπουμένου από τη Mechtild Düsing, δικηγόρο Münster, του Συμβουλίου, εκπροσωπουμένου από τον Jan-Peter Hix, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον Klaus-Dieter Borchardt, κατά τη συνεδρίαση της 18ης Ιουνίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 21ης Μαρτίου 1996, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Μαΐου 1996, το Bundesverwaltungsgericht υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1991 (ΕΕ L 150, σ. 35, στο εξής: κανονισμός 857/84).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του G. Wilkens, γαλακτοπαραγωγού, και του Landwirtschaftskammer Hannover (στο εξής: Γεωργικό Επιμελητήριο Αννοβέρου) ως προς την ακύρωση, με αναδρομικό αποτέλεσμα, αποφάσεως περί προσωρινής χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς λόγω της ανακλήσεως της πριμοδοτήσεως μετατροπής, της οποίας είχε τύχει ο προσφεύγων της κύριας δίκης δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί συστάσεως καθεστώτος πριμοδοτήσεων για τη μη διάθεση σε εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και την αναδιάρθρωση των αγελών βοοειδών γαλακτοπαραγωγής (ΑΒl. L 131, σ. 1).

3 Λόγω μιας χαρακτηριζομένης από πλεονασματική παραγωγή καταστάσεως στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, ο οποίος διέπεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82), το Συμβούλιο εξέδωσε, στις 17 Μαΐου 1977, τον κανονισμό 1078/77 με σκοπό να ενθαρρύνει τους παραγωγούς να παύσουν την παραγωγή γάλακτος.

4 Δυνάμει του κανονισμού αυτού, όλοι οι αγρότες που αναλάμβαναν την υποχρέωση, για περίοδο πέντε ετών, να μη διαθέτουν στο εμπόριο ούτε γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα ή, για περίοδο τεσσάρων ετών, να μετατρέπουν την αγέλη τους βοοειδών γαλακτοπαραγωγής στρέφοντάς την στην παραγωγή κρέατος μπορούσαν να λάβουν πριμοδότηση για τη μη διάθεση στο εμπόριο ή για τη μετατροπή. Η γραπτή δέσμευση του παραγωγού αφορούσε την υποχρέωση μη διαθέσεως στο εμπόριο γάλακτος ούτε γαλακτοκομικών προϊόντων καθώς και άλλες συμπληρωματικές υποχρεώσεις απορρέουσες από το καθεστώς μη εμπορίας.

5 Για να εξασφαλίσει όσο το δυνατόν ενιαία εφαρμογή του καθεστώτος αυτού, η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1307/77, της 15ης Ιουνίου 1977, περί των τρόπων εφαρμογής του καθεστώτος πριμοδοτήσεων μη εμπορίας του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και μετατροπής των αγελών βοοειδών γαλακτοπαραγωγής (ABl. L 150, σ. 24).

6 Το 1984, ενόψει της παρατεινομένης ελλείψεως ισορροπίας μεταξύ της προσφοράς και της ζητήσεως στον γαλακτοκομικό τομέα, θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 (ΕΕ L 90, σ. 10), και με τον κανονισμό 857/84 καθεστώς συμπληρωματικής εισφοράς. Σύμφωνα με το άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68, οφείλεται συμπληρωματική εισφορά για τις ποσότητες γάλακτος που υπερβαίνουν μια ποσότητα αναφοράς που καθορίζεται είτε βάσει της ποσότητας γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παρέδωσε ο παραγωγός, είτε βάσει της αυτής ποσότητας που αγόρασε ένας αγοραστής κατά το έτος αναφοράς. Στη Γερμανία, η εισφορά καταβάλλεται από τον παραγωγό.

7 Οι παραγωγοί που είχαν αναλάβει, κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1078/77, υποχρέωση μη εμπορίας ή μετατροπής καλύπτουσα το έτος αναφοράς δεν

μπορούσαν να λάβουν ποσότητα αναφοράς στο πλαίσιο του σχετικού με τη συμπληρωματική εισφορά καθεστώτος, όπως ίσχυε αρχικώς, επειδή δεν είχαν γαλακτοπαραγωγή κατά το εν λόγω έτος αναφοράς.

8 Κατόπιν των αποφάσεων της 28ης Απριλίου 1988, 120/86, Mulder (Συλλογή 1988, σ. 2321), και 170/86, Von Deetzen (Συλλογή 1988, σ. 2355), ο κανονισμός (ΕΟΚ) 764/89 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1989, για την τροποποίηση του κανονισμού 857/84 (ΕΕ L 84, σ. 2), προσέθεσε ένα νέο άρθρο 3α στον κανονισμό 857/84, το οποίο προβλέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς σ' αυτήν την κατηγορία παραγωγών.

9 Κατόπιν των αποφάσεων της 11ης Δεκεμβρίου 1990, C-189/89, Spagl (Συλλογή 1990, σ. I-4539), και C-217/89, Pastätter (Συλλογή 1990, σ. I-4585), η παράγραφος 2 του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84 τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91. Ακολούθως, το άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 προβλέπει:

«Στον παραγωγό:

— του οποίου η περίοδος μη εμπορίας ή μετατροπής, κατ' εφαρμογήν της δέσμευσης που έχει αναληφθεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77, έληξε το 1983 (...)

παρέχεται προσωρινά, μετά από αίτησή του η οποία πρέπει να διατυπωθεί εντός τριμήνου από την 1η Ιουλίου 1991, μια ειδική ποσότητα αναφοράς υπό τους όρους που ορίζονται στα στοιχεία α', β' και δ'.»

10 Με απόφαση της 30ής Ιουνίου 1981, το Γεωργικό Επιμελητήριο του Αννοβέρου χορήγησε στον προσφεύγοντα της κύριας δίκης πριμοδότηση για την μετατροπή της αγέλης του βοοειδών γαλακτοπαραγωγής σε βοοειδή προοριζόμενα για παραγωγή κρέατος.

11 Το 1983, κατόπιν ελέγχου και διαπιστώσεως πλημμελειών κατά τη σφαγή των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής, η Bezirksregierung Hannover (Κυβέρνηση της διοικητικής περιφέρειας του Αννοβέρου) ακύρωσε την απόφαση περί χορηγήσεως της πριμοδοτήσεως μετατροπής στον G. Wilkens και ζήτησε, ταυτόχρονα, την επιστροφή εντόκως της πρώτης δόσεως αυτής.

12 Η προσφυγή την οποία άσκησε ο προσφεύγων της κύριας δίκης κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε, με απόφαση του Verwaltungsgericht Hannover της 11ης Σεπτεμβρίου 1985, όπως και η κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως έφεση, με απόφαση της 26ης Απριλίου 1990 του Oberverwaltungsgericht Lüneburg. Οι δύο αποφάσεις απέκτησαν ισχύ δεδικασμένου.

13 Τον Ιούνιο 1989, ο προσφεύγων της κύριας δίκης ζήτησε προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς προκειμένου να επαναλάβει τη γαλακτοπαραγωγή. Το Γεωργικό Επιμελητήριο του Αννοβέρου πιστοποίησε ότι συνέτρεχαν οι νόμιμες προϋποθέσεις για τη χορήγηση μιας τέτοιας ειδικής ποσότητας αναφοράς, αλλά επιφυλάχθηκε να ανακαλέσει την πιστοποίησή του στην περίπτωση κατά την οποία η εκκρεμής την εποχή εκείνη ενώπιον του Oberverwaltungsgericht Lüneburg δίκη θα οδηγούσε σε μείωση της πριμοδοτήσεως ή της λαμβανομένης υπόψη ποσότητας γάλακτος για τον υπολογισμό της πριμοδοτήσεως αυτής.

14 Μετά την απόφαση του Oberverwaltungsgericht Lüneburg της 26ης Απριλίου 1990, με την οποία επικυρώθηκε η απόφαση περί ανακλήσεως της πριμοδοτήσεως μετατροπής, το Γεωργικό Επιμελητήριο του Αννοβέρου ανακάλεσε, επομένως, με απόφαση της 13ης Ιουλίου 1992, την εν λόγω πιστοποίηση. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν ήταν δυνατό να χορηγηθεί στον G. Wilkens ειδική ποσότητα αναφοράς.

15 Η ασκηθείσα από τον τελευταίο προσφυγή κατά της αποφάσεως περί ανακλήσεως απορρίφθηκε από το Verwaltungsgericht Hannover, όπως και η ενώπιον του Oberverwaltungsgericht Lüneburg ασκηθείσα έφεση.

16 Κατόπιν αυτού, ο προσφεύγων της κύριας δίκης άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht.

17 Επειδή είχε αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84, ιδίως όσον αφορά τους όρους «κατ' εφαρμογήν της δέσμευσης που έχει αναληφθεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77», καθώς και ως προς το κύρος της διατάξεως αυτής, λόγω του ότι η ανάκληση της πριμοδοτήσεως και η άρνηση χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς μπορούν να αποτελέσουν διπλή κύρωση, το Bundesverwaltungsgericht ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα δύο ερωτήματα:

«1) Αποκλείει το άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91, τη χορήγηση προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς, από τους οποίους απαιτείται να επιστρέψουν την πριμοδότηση μη εμπορίας ή μετατροπής επειδή παρέβησαν την αναληφθείσα υποχρέωση;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, συμβιβάζεται η ρύθμιση αυτή με τις αρχές του κοινοτικού δικαίου της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας;»

18 Με τα δύο αυτά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν μαζί, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 έχει την έννοια ότι παραγωγός γάλακτος, από τον οποίο

αφαιρέθηκε το δικαίωμα της πριμοδοτήσεως μη εμπορίας ή μετατροπής που του χορηγήθηκε δυνάμει του κανονισμού 1078/77, λόγω φερομένης αθετήσεως της υποχρεώσεώς του να μη διαθέτει στο εμπόριο ούτε γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα κατά τη διάρκεια περιόδου πέντε ετών, μπορεί να λάβει ειδική ποσότητα αναφοράς και αν, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, αυτή η άρνηση χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς συμβιβάζεται με τις αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας.

19 Εκ προοιμίου, πρέπει να υπομνησθεί η νομολογία του Δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία ένα κείμενο του παραγώγου κοινοτικού δικαίου πρέπει να ερμηνεύεται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπο σύμφωνο προς τις διατάξεις της Συνθήκης και τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και, ειδικότερα, όσον αφορά ιδίως το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, προς την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 1994, C-98/91, Herbrink, Συλλογή 1994, σ. I-223, σκέψη 9).

20 Όσον αφορά το άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84, δεν μπορεί να συναχθεί από το κείμενο της διατάξεως αυτής σαφής και αναμφίβολη ερμηνεία. Πράγματι, η προϋπόθεση της λήξεως της περιόδου μετατροπής «(...) κατ' εφαρμογήν της δέσμευσης που έχει αναληφθεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 (...)» μπορεί να γίνει αντιληπτή είτε, αφενός, υπό την έννοια ότι ο οικείος παραγωγός πρέπει να έχει τηρήσει τις διάφορες υποχρεώσεις που απορρέουν από την αναληφθείσα δέσμευση δυνάμει του καθεστώτος μετατροπής είτε, αφετέρου, υπό την έννοια ότι το δικαίωμα για ειδική ποσότητα αναφοράς παρέχεται στον παραγωγό για τον λόγο και μόνον ότι η περίοδος δεσμεύσεως έληξε.

21 Όσον αφορά τον σκοπό του καθεστώτος των πριμοδοτήσεων και των ειδικών ποσοτήτων αναφοράς, τόσο το θεσπισθέν με τον κανονισμό 1078/77 καθεστώς όσο και το καθεστώς της συμπληρωματικής εισφοράς που θεσπίσθηκε με τον κανονισμό 857/84 αποσκοπούν στη μείωση των πλεονασμάτων γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων και την αποκατάσταση της ισορροπίας στην αγορά

του γάλακτος, παρακινώντας τους παραγωγούς να μην εμπορεύονται το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα επί ορισμένη περίοδο (βλ., ως προς το καθεστώς των πριμοδοτήσεων, τις αποφάσεις της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 199/87, Jensen, Συλλογή 1988, σ. 5045, σκέψη 30, και της 6ης Ιουνίου 1996, C-127/94, Ecroyd, Συλλογή 1996, σ. I-2731, σκέψη 47).

22 Αντιθέτως, το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, το οποίο προστέθηκε με τον κανονισμό 764/89 κατόπιν των προπαρατεθεισών αποφάσεων Mulder και Von Deetzen, δεν ανταποκρίνεται στον σκοπό αυτόν. Επιτρέποντας στους παραγωγούς που ανέλαβαν δέσμευση δυνάμει του κανονισμού 1078/77 να επαναλάβουν την παραγωγή τους υπό το καθεστώς της συμπληρωματικής εισφοράς, η διάταξη αυτή δεν συμβάλλει, πράγματι, στη μείωση της γαλακτοπαραγωγής.

23 Πάντως, η επάνοδος της κατηγορίας αυτής παραγωγών στη γαλακτοπαραγωγή προβλέπεται μόνο στο μέτρο που ο αποκλεισμός τους προσέβαλε τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τους να μπορούν να επαναλάβουν τις παραδόσεις κατά τον τερματισμό της δεσμεύσεώς τους περί μη εμπορίας ή περί μετατροπής (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Mulder και Von Deetzen, σκέψεις 26 και 15 αντιστοίχως).

24 Επιπλέον, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι μόνον ο παραγωγός που ενθαρρύνθηκε, από το θεσπισθέν με τον κανονισμό 1078/77 καθεστώς, να αναστείλει την εμπορία γάλακτος για ορισμένη περίοδο χάριν του γενικού συμφέροντος και ο οποίος, εξ αυτού του λόγου, δεν προέβη σε παραδόσεις κατά τη διάρκεια της δεσμεύσεώς του, μπορεί να επικαλεστεί την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του για να διεκδικήσει τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς δυνάμει του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Mulder και Von Deetzen, σκέψεις 24 και 13 αντιστοίχως).

25 Επομένως, η μη εμπορία αποτελεί μεν ουσιώδη προϋπόθεση του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 για τη δυνατότητα διεκδικήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς, αλλά συνιστά επίσης το ουσιώδες κριτήριο για τη χορήγηση της πριμοδοτήσεως μετατροπής, η δε εν τοις πράγμασι

τήρηση της αναληφθείσας υποχρεώσεως ανταποκρίνεται τόσο στο κριτήριο όσο και στον στόχο του καθεστώτος που θεσπίσθηκε με τον κανονισμό 1078/77 (προπαρατεθείσα απόφαση Ekroyd, σκέψεις 48 και 49).

26 Συνεπώς, η παράβαση της υποχρεώσεως μη εμπορίας του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων κατά την περίοδο δεσμεύσεως συνεπάγεται, αφενός, την απώλεια της χορηγηθείσας δυνάμει του κανονισμού 1078/77 πριμοδοτήσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Jensen, σκέψεις 27 και 30) και αποκλείει, αφετέρου, τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς δυνάμει του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84.

27 Πάντως, η απώλεια της πριμοδοτήσεως δεν οφείλεται πάντοτε μόνο στην παράβαση της υποχρεώσεως μη εμπορίας κατά την περίοδο της μετατροπής. Πράγματι, καθόσον αποβλέπει στη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του καθεστώτος των πριμοδοτήσεων, η ανάκληση αυτών μπορεί να οφείλεται όχι μόνο σε παράβαση της υποχρεώσεως μη εμπορίας του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων αλλά και στη μη εκπλήρωση άλλων υποχρεώσεων που απορρέουν από τη δέσμευση που αναλήφθηκε δυνάμει του καθεστώτος αυτού (προπαρατεθείσες αποφάσεις Jensen, σκέψη 30, και Ecroyd, σκέψη 50).

28 Η παράβαση μιας ή περισσοτέρων εκ των άλλων αυτών υποχρεώσεων, που συνδέονται με το καθεστώς μη εμπορίας ή μετατροπής, η οποία έχει ως συνέπεια την απώλεια της πριμοδοτήσεως, δεν μπορεί εντούτοις να επηρεάσει το δικαίωμα παραγωγού για τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς δυνάμει του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84.

29 Πράγματι, αν αυτό συνέβαινε, ο γαλακτοπαραγωγός δεν θα είχε τη δυνατότητα να του χορηγηθεί ειδική ποσότητα αναφοράς ακόμη και όταν πράγματι ανέστειλε την εμπορία γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν, χάριν του γενικού συμφέροντος, στην επίτευξη του στόχου του καθεστώτος πριμοδοτήσεων, δηλαδή στη μείωση των πλεονασμάτων.

30 Όμως, ένας τέτοιος αποκλεισμός λόγω της απωλείας του δικαιώματος για την πριμοδότηση, συνεπεία της παραβάσεως μιας ή περισσοτέρων εκ των άλλων αυτών υποχρεώσεων, θα ήταν ασύμβατος προς τον στόχο του καθεστώτος του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84. Πράγματι, το τελευταίο έχει ως μόνο σκοπό να καταστεί δυνατό σε έναν παραγωγό να επαναλάβει τις παραδόσεις του υπό την προϋπόθεση ότι αυτός μπορεί θεμιτώς να το προσδοκά διότι πράγματι ανέστειλε την παραγωγή του δυνάμει του καθεστώτος μη εμπορίας ή μετατροπής.

31 Συνεπώς, ο παραγωγός διατηρεί το δικαίωμα ειδικής ποσότητας αναφοράς οσάκις, παρ' όλη την παράβαση μιας ή περισσοτέρων εκ των λοιπών υποχρεώσεων σχετικά με το καθεστώς μη εμπορίας ή μετατροπής, συνεπαγομένη την απώλεια της πριμοδοτήσεως, επιτεύχθηκε ο σκοπός του καθεστώτος που θεσπίστηκε με τον κανονισμό 1078/77.

32 Εν προκειμένω, όσον αφορά τη φύση της υποχρεώσεως ή των υποχρεώσεων που ο προσφεύγων της κύριας δίκης δεν τήρησε, το Συμβούλιο και η Επιτροπή αποκάλυψαν την ύπαρξη αντιφάσεως ως προς τα πραγματικά περιστατικά μεταξύ, αφενός, της αποφάσεως της 26ης Απριλίου 1990, με την οποία το Oberverwaltungsgericht Lüneburg έδωσε τέλος στη διαφορά σχετικά με την ανάκληση της αποφάσεως περί χορηγήσεως της πριμοδοτήσεως, και, αφετέρου, της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου.

33 Ως προς το σημείο αυτό πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, το οποίο στηρίζεται σε μια σαφή διάκριση των καθηκόντων μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Δικαστηρίου, το τελευταίο είναι αποκλειστικά αρμόδιο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας ή του κύρους κοινοτικού νομοθετήματος, βάσει πραγματικών περιστατικών που του επισημαίνονται από το εθνικό δικαστήριο (βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 2ας Ιουνίου 1994, C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs, Συλλογή 1994, σ. I-2305, σκέψη 16, και της 1ης Δεκεμβρίου 1998, C-326/96, Levez, Συλλογή 1998, σ. I-7835, σκέψη 26).

34 Στο πλαίσιο αυτό, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο αλλά στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν τη διαφορά και να συναγάγει εξ αυτών τα αναγκαία συμπεράσματα για την απόφαση που καλείται να εκδώσει (βλ. απόφαση της 29ης Απριλίου 1982, 17/81, Pabst & Richarz, Συλλογή 1982, σ. 1331, σκέψη 12, και προπαρατεθείσα απόφαση AC-ATEL Electronics Vertriebs, σκέψη 17).

35 Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει ποιες είναι οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθεστώς μη εμπορίας και μετατροπής, τις οποίες ο προσφεύγων της κύριας δίκης πράγματι δεν έλαβε υπόψη.

36 Στην ενδεχομένη περίπτωση κατά την οποία μόνον ένα μέρος του γάλακτος διατίθεται στο εμπόριο, κατά παράβαση της υποχρεώσεως που αναλήφθηκε δυνάμει του κανονισμού 1078/77, πρέπει να τονιστεί ότι ο παραγωγός διατηρεί το δικαίωμα να του χορηγηθεί ειδική ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 υπό την προϋπόθεση ότι μπορεί να επικαλεστεί τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του, δηλαδή μόνο στο μέτρο που τήρησε την υποχρέωσή του να μη διαθέσει στο εμπόριο ούτε γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην επίτευξη του στόχου του προγράμματος μη εμπορίας και μετατροπής.

37 Έτσι, αντίθετα προς το καθεστώς των πριμοδοτήσεων μετατροπής κατά το οποίο η παράβαση, έστω και μερική, της αναληφθείσας υποχρεώσεως καθιστά αδικαιολόγητες και στερούμενες νομίμου ερείσματος τη χορήγηση και τη διατήρηση της πριμοδοτήσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Jensen, σκέψη 30), η μερική παράβαση της υποχρεώσεως μη εμπορίας συνεπάγεται τον αποκλεισμό του γαλακτοπαραγωγού από τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς μόνον στον προσήκοντα στην παράβαση βαθμό. Επομένως, στο μέτρο που τήρησε την υποχρέωσή του περί μη εμπορίας, ο παραγωγός μπορεί να διεκδικεί ειδική ποσότητα αναφοράς.

38 Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στην παράγραφο 46 των προτάσεών του, μια τέτοια μερική άρνηση χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς, αντιστοιχούσα σε μερική παράβαση της υποχρεώσεως αναστολής της εμπορίας γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κύρωση. Αποτελεί μόνο

τη λογική συνέπεια του καθεστώτος των ειδικών ποσοτήτων αναφοράς που παρέχει το ευεργέτημα μιας τέτοιας ποσότητας μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο παραγωγός μπορεί θεμιτώς να την προσδοκά.

39 Συνεπώς, το επιχείρημα του προσφεύγοντος της κύριας δίκης που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα διπλής κυρώσεως, επειδή του ζητήθηκε η επιστροφή της πριμοδοτήσεως και του αρνήθηκαν τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

40 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η ερμηνεία του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 είναι επίσης σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας. Πράγματι, ο υπολογισμός — και η ενδεχομένη απώλεια — της ειδικής ποσότητας αναφοράς, ανάλογα με την ποσότητα του διατεθέντος στο εμπόριο γάλακτος κατά παράβαση της αναληφθείσας από τον παραγωγό υποχρεώσεως, δεν φαίνεται προδήλως ακατάλληλος για τον σκοπό της οικείας διατάξεως, ο οποίος έγκειται στο να καταστεί δυνατό στους παραγωγούς, που ανέστειλαν την εμπορία κατ' εφαρμογήν μιας τέτοιας δεσμεύσεως, να επαναλάβουν την παραγωγή τους. Επίσης, στο μέτρο που η μείωση της ειδικής ποσότητας αναφοράς είναι αυστηρώς ανάλογη προς την έκταση της μη τηρήσεως της εν λόγω υποχρεώσεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανή να βλάψει τον προαναφερθέντα σκοπό.

41 Εν όψει του γεγονότος ότι η ερμηνεία που δόθηκε με τον τρόπο αυτό στο άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 στηρίζεται στην τήρηση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, παρέλκει η εξέταση του ερωτήματος αν η άρνηση χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς συμβιβάζεται προς τις αρχές αυτές.

42 Επομένως, από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι το άρθρο 3α, παράγραφος 1,

δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 έχει την έννοια ότι ένας παραγωγός, του οποίου το δικαίωμα για πριμοδότηση μη εμπορίας ή μετατροπής, χορηγηθέν δυνάμει του κανονισμού 1078/77, ανακλήθηκε λόγω της φερομένης μη τηρήσεως της υποχρεώσεώς του να μη διαθέσει στο εμπόριο ούτε γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα, λαμβάνει ειδική ποσότητα αναφοράς προσηκόντως ανάλογη προς την τήρηση και την εκπλήρωση της εν λόγω υποχρεώσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

43 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν το Συμβούλιο και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 21ης Μαρτίου 1996 το Bundesverwaltungsgericht, αποφαίνεται:

Το άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως

τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1991, έχει την έννοια ότι ένας παραγωγός, του οποίου το δικαίωμα για πριμοδότηση μη εμπορίας ή μετατροπής, χορηγηθέν δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί συστάσεως καθεστώτος πριμοδοτήσεων για την μη διάθεση σε εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και την αναδιάρθρωση των αγελών βοοειδών γαλακτοπαραγωγής, ανακλήθηκε λόγω της φερομένης μη τηρήσεως της υποχρεώσεώς του να μη διαθέσει στο εμπόριο ούτε γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα, λαμβάνει ειδική ποσότητα αναφοράς προσηκόντως ανάλογη προς την τήρηση και την εκπλήρωση της εν λόγω υποχρεώσεως.

Hirsch Mancini Schintgen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Ιανουαρίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

G. Hirsch